

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ Γ΄ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την 1η Ιουνίου 2022, με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Άννα Λιγωμένου και Βασιλική Ανδρεοπούλου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Ασημίνα Σακελλαρίου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Αικατερίνη Μποκώρου, Αντιγόνη Στίνη, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Ευφροσύνη Παπαδημητρίου, Χριστίνα Κούνα και Ελένη Σκορδά, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου. Γενικός Επίτροπος Επικρατείας :Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Σταματίου Πουλή.

Για να δικάσει την από ... 2021 αίτηση (Α.Β.Δ. .../...2021) της ... η οποία παραστάθηκε μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Μιχαήλ Κοσμά (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 8262).

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Κατά του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.), ως οιοονεί καθολικού διαδόχου (άρθρο 51Α του ν. 4387/2016 που προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4670/2020) του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), που εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, ο οποίος παραστάθηκε με έγγραφη δήλωση, κατ' άρθρο 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020, της πληρεξουσίας δικηγόρου Στέλλας Ραζή (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 33650).

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η αναίρεση της .../2021 απόφασης του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος της αναιρεσείουσας ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Ο εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου ανέφερε ότι το Ελληνικό Δημόσιο δεν νομιμοποιείται παθητικά στη δίκη και ζήτησε, σε κάθε περίπτωση, την απόρριψη της αίτησης.

Ο Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε στις 20 Ιουνίου 2022 σε τηλεδιάσκεψη με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e:Presence.gov.gr, σύμφωνα με το άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, με παρόντες τους Δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Αντιπρόεδρο Άννα Λιγωμένου και τους Συμβούλους Ασημίνα Σακελλαρίου

και Γρηγόριο Βαλληνδρά που είχαν κώλυμα, καθώς και τη Σύμβουλο Ελένη Σκορδά που αποχώρησε από τη διάσκεψη (άρθρα 293 παρ. 3 του ν. 4700/2020 και 18 παρ. 5 του ν. 4820/2021).

Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Νεκταρίας Δουλιανάκη και

Αφού σκέφθηκε κατά τον νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

1. Για την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. ... ηλεκτρονικό παράβολο) κατ' άρθρο 309 παρ. 1 περ. γ του ν. 4700/2020.

2. Η αίτηση αναίρεσης έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και κατά τα λοιπά νομότυπα. Επομένως, είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των λόγων της.

3. Το Ελληνικό Δημόσιο δεν ήταν διάδικος στην κατ' έφεση δίκη και δεν νομιμοποιείται, ως εκ τούτου, παθητικώς, κατ' άρθρο 166 του ν. 4700/2020, στην παρούσα δίκη.

4. Με την υπό κρίση αίτηση ζητείται η αναίρεση της .../2021 απόφασης του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε η από ...2018 (.../...2018) έφεση της ήδη αναιρεσείουσας κατά της ... πράξης της Διευθύντριας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Συντάξεων Ν.Π.Δ.Δ. του Ε.Φ.Κ.Α., με την οποία απορρίφθηκε η αίτησή της για τον κανονισμό σ' αυτήν σύνταξης κατά μεταβίβαση, ως χήρας συνταξιούχου του Ε.Φ.Κ.Α., και της .../... αρνητικής απάντησης της ίδιας ως άνω Διευθύντριας στις αιτήσεις θεραπείας που άσκησε κατά της ανωτέρω πράξης.

5. Με την ένδικη αίτηση αναιρέσεως η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι το δικάσαν Τμήμα εσφαλμένως ερμήνευσε και εφάρμοσε τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, ως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο. (α) Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται ότι, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, στην περίπτωση της απόκτησης τέκνων από τον αρχικό ή τον εξ ανασυστάσεως γάμο δεν απαιτείται σωρευτικός, για τη μεταβίβαση της σύνταξης, και ορισμένη ελάχιστη διάρκεια του γάμου από την τέλεση ή την επανασύστασή του, δοθέντος ότι από την απόκτησή τους αμαχίτως αποδεικνύεται η σοβαρότητα της τέλεσης και συνέχισης του γάμου για τη δημιουργία μίας πραγματικής οικογένειας, αποκλείοντας την εικονικότητά του. (β) Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως προβάλλεται ότι, κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των ίδιων διατάξεων, ερμηνευομένων υπό το φώς των διατάξεων των άρθρων 21 παρ. 1 και 17 παρ. 1 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και των άρθρων 8 και 14 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής, δεν συντρέχει αποχρών λόγος που να δικαιολογεί τη διαφορετική μεταχείριση της κατηγορίας εγγάμων με τέκνα που θεμελιώνουν το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα σε αρχικό γάμο σε σχέση με τους έγγαμους με τέκνα που θεμελιώνουν το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα σε εξ ανασυστάσεως γάμο για τους οποίους τίθεται μία επιπλέον προϋπόθεση στη διάρκεια του γάμου, αφού αυτοί τελούν υπό

ουσιωδώς όμοιες, σε σχέση με τον σκοπό του νόμου, συνθήκες. Επιπροσθέτως, με το δεύτερο σκέλος του ίδιου λόγου αναιρέσεως, ότι στο ίδιο νομοθετικό πλαίσιο, δεν μπορεί να τυγχάνουν ελάσσοнос προστασίας από τον νομοθέτη όσοι αποφάσισαν να ανασυστήσουν προηγούμενο γάμο τους από τον οποίο είχαν αποκτήσει τέκνα και να επανενώσουν την οικογένειά τους, σε σχέση με τους διαζευγμένους στους οποίους με τη διάταξη της παραγράφου 1Γ του άρθρου 12 του ν. 4387/2016 αναγνωρίζεται συνταξιοδοτικό δικαίωμα, εφόσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες στη διάταξη αυτή προϋποθέσεις, παρότι έχουν διακόψει κάθε προσωπικό και συναισθηματικό δεσμό με τον αποβιώσαντα. (γ) Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται ότι, κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών, στην περίπτωση που ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούται μεταβίβασης της σύνταξης του αποβιώσαντος συζύγου διότι δεν παρήλθε εξάμηνο από την ανασύστασή του, τότε αυτός περιέρχεται στην θέση του διαζευγμένου συζύγου ως προς τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που θα είχε αν ο γάμος δεν είχε επανασυσταθεί και δικαιούται σύνταξης με τις προϋποθέσεις του άρθρου 12 παρ. 1Γ του ν. 4387/2016, καθώς δεν μπορεί να στερείται συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία θα είχε, σε περίπτωση μη επανασύστασής του, ως διαζευγμένος, εκ μόνου του τυχαίου γεγονότος ότι ο γάμος διήρκεσε λιγότερο από έξι μήνες λόγω θανάτου του συζύγου, η περί του αντιθέτου δε κρίση της αναιρεσιβαλλόμενης αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 4387/2016, των άρθρων 21 παρ. 1 και 17 παρ. 1 και 4 παρ. 1 του Συντάγματος και των άρθρων 8 και 14 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αυτής.

6. Στο άρθρο 21 του Συντάγματος ορίζεται: «1. Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος (...) τελούν υπό την προστασία του Κράτους (...)». Με τη διάταξη αυτή κατοχυρώνεται ο κοινωνικός θεσμός της οικογένειας (βλ. ΣτΕΟλ. 550/1999, 3178/2010). Η συνταγματική αυτή ρύθμιση επιβάλλει στον νομοθέτη να θεσπίζει τις αναγκαίες για τη διασφάλιση και την ενίσχυση της οικογένειας ρυθμίσεις και να απέχει από ενέργειες που κωλύουν τη δημιουργία της ή οδηγούν σε δυσμενή αντιμετώπιση των μελών της (ΕλΣυνΟλ. 1293/2020, 2797/2011, 2392/2005, 1308/2003, 381/2001 κ.ά., ΣτΕΟλ. 3178/2010, 550/1999, 4912/1987, 1154/1983). Ενόψει δε της ειδικής αυτής συνταγματικής προστασίας της οικογένειας και της από αυτήν απορρέουσας υποχρέωσης του νομοθέτη να θεσπίζει θετικά μέτρα για την πραγμάτωση της, έχει οργανωθεί εντός του συνταξιοδοτικού συστήματος ένα σύστημα μεταβίβασης της σύνταξης μετά τον θάνατο του συνταξιούχου, πλην άλλων, και στον επιζώντα σύζυγο ή ακόμα υπό ορισμένες προϋποθέσεις και στους διαζευγμένους. Ειδικότερα, οι διατάξεις που προβλέπουν το δικαίωμα σύνταξης του επιζώντος συζύγου θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα της ως άνω συνταγματικής διάταξης του άρθρου 21 παρ. 1 του Συντάγματος, αποβλέπουν, στην προστασία της υπάρχουσας κατά τον χρόνο θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου οικογένειάς του, με σκοπό την εξασφάλιση στοιχειώδους επιπέδου αξιοπρεπούς,

κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, διαβίωσης. Ο νομοθέτης, δηλαδή, χορηγεί τη συνταξιοδοτική αυτή παροχή στον επιζώντα σύζυγο ως εκδήλωση της συνταγματικώς προβλεπόμενης κρατικής προστασίας του θεσμού της οικογένειας και του γάμου, ενώ το εν λόγω δικαίωμα των επιζώντων συζύγων στην απόληψη σύνταξης υφίσταται και υπέρ των άμεσα ασφαλισμένων και συνταξιούχων, οι οποίοι γνωρίζουν κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου, καταβάλλοντας τις προβλεπόμενες εισφορές, ότι μετά το θάνατό τους τα μέλη της οικογένειάς τους δεν θα βρεθούν σε οικονομική αδυναμία.

7. Στο άρθρο 12 του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας - Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού - συνταξιοδοτικού συστήματος - Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» (Α' 85), όπως ίσχυε τον κρίσιμο χρόνο, ορίζεται: «1. Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, ο οποίος έχει πραγματοποιήσει το χρόνο ασφάλισης που απαιτείται για τη συνταξιοδότησή του εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας, δικαιούνται σύνταξη τα παρακάτω μέλη της οικογένειάς του: Α. Ο επιζών σύζυγος, εφόσον έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του κατά το χρόνο θανάτου του συνταξιούχου ή ασφαλισμένου. (...) Γ. Ο διαζευγμένος σύζυγος, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1Α για τον επιζώντα σύζυγο και εφόσον πληροί αθροιστικά και τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ο πρώην σύζυγος, κατά τη στιγμή του θανάτου του, να κατέβαλλε σε αυτόν ή να υποχρεούτο να του καταβάλλει διατροφή που είχε καθοριστεί είτε με δικαστική απόφαση είτε με μεταξύ τους σύμβαση, β) να είχε συμπληρώσει δέκα (10) έτη έγγαμου βίου, μέχρι τη λύση του γάμου με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, γ) το διαζύγιο να μην οφείλεται σε ισχυρό κλονισμό της έγγαμης συμβίωσης υπαιτιότητας του αιτούντος τη σύνταξη, δ) το μέσο μηνιαίο ατομικό φορολογητέο εισόδημά του να μην υπερβαίνει το διπλάσιο του ποσού του επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλίκων που καταβάλλεται από τον ΟΓΑ, σύμφωνα με το άρθρο 93 του παρόντος, ε) να μην έχει τελεστεί άλλος γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης. 2. Ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούται σύνταξη αν ο θάνατος του συνταξιούχου ή ασφαλισμένου συζύγου επήλθε πριν από την πάροδο πέντε (5) ετών από την τέλεση του γάμου, εκτός αν: α) ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας ή ανθρωποκτονία, β) κατά τη διάρκεια του γάμου γεννήθηκε ή με το γάμο νομιμοποιήθηκε, αναγνωρίστηκε ή υιοθετήθηκε τέκνο, γ) η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης, η οποία δεν διεκόπη και γεννήθηκε ζων τέκνο, δ) συντρέχει η περίπτωση ανασυστάσεως προϋπάρχοντος γάμου, αρκεί οι τελεσθέντες γάμοι, δηλαδή ο αρχικός και ο εξ ανασυστάσεως, κατά τη διάρκεια του οποίου απεβίωσε ο σύζυγος, να έχουν διαρκέσει τουλάχιστον πέντε (5) χρόνια συνολικά, και ο εξ ανασυστάσεως να διήρκησε τουλάχιστον έξι (6) μήνες. 3. (...). 7. Κάθε διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά από τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό καταργείται. (...) 8. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που ο θάνατος επέρχεται μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος».

8. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του άρθρου αυτού «[σ]την παράγραφο 2 προβλέπεται πως ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούται τη σύνταξη, αν ο θάνατος του ασφαλισμένου συζύγου επήλθε προ της παρόδου πέντε ετών από την τέλεση του γάμου, εκτός των περιπτώσεων που περιοριστικά αναφέρονται στα στοιχεία από α΄ έως δ΄. Σκοπός της συγκεκριμένης διάταξης είναι η αποφυγή τελέσεως εικονικών γάμων (...)

9. Από τις διατάξεις που παρατέθηκαν στη σκέψη 7, ερμηνευόμενες υπό το φως των αναφερόμενων στην ως άνω αιτιολογική έκθεση, συνάγεται ότι ως προϋπόθεση για την κατά μεταβίβαση συνταξιοδότηση του επιζώντος συζύγου προβλέπεται η κατ' ελάχιστον συνεχής πενταετής (και ήδη κατά την παρ. 3 του άρθρου 19 του ν. 4611/2019, Α΄ 73, τριετής) διάρκεια του γάμου προ της επελεύσεως του θανάτου του αποβιώσαντος συζύγου. Οι προβλεπόμενες εξαιρέσεις από την εφαρμογή της προϋπόθεσης αυτής αφορούν είτε στην περίπτωση του θανάτου που οφείλεται σε ατύχημα που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας (στην περίπτωση μη συνταξιούχου συζύγου), ή ανθρωποκτονία, δηλαδή στη συνδρομή εξαιρετικών περιστάσεων ικανών να αποκλείσουν, κατά τον νομοθέτη, την εικονικότητα, είτε στην περίπτωση της κατά τη διάρκεια του γάμου απόκτησης ή κυοφορίας τέκνου το οποίο γεννάται ζωντανό, που εξ αντικειμένου αποδεικνύει τη γνησιότητα του γάμου. Εξάλλου, για τη συμπλήρωση της ελάχιστης απαιτούμενης διάρκειας του αρχικού γάμου, προσμετράται και ο εξ ανασυστάσεως γάμος που διήρκεσε τουλάχιστον ένα εξάμηνο. Αναγκαία δηλαδή προϋπόθεση για την ενεργοποίηση της ευνοϊκής ρύθμισης και την πλασματική προσμέτρηση στη διάρκειά του και εκείνης του αρχικού γάμου, συνιστά η εξάμηνη αυτοτελής διάρκειά του.

10. Στο άρθρο 4 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο «οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου», καθιερώνεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης που επιτάσσει να μην αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο όμοιες περιπτώσεις, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς με την επίκληση λόγων γενικότερου κοινωνικού ή δημόσιου συμφέροντος. Επομένως, όταν ο κοινός νομοθέτης ρυθμίζει ουσιαδώς όμοιες σχέσεις ή καταστάσεις και κατηγορίες προσώπων, υποχρεούται να μη μεταχειρίζεται τις περιπτώσεις αυτές κατά τρόπο ανόμοιο, εισάγοντας εξαιρέσεις και κάνοντας διακρίσεις, εκτός εάν η διαφορετική μεταχείρισή τους δεν είναι αυθαίρετη, αλλά επιβάλλεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημόσιου συμφέροντος, η συνδρομή των οποίων υπόκειται, κατά το άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος, στον έλεγχο των δικαστηρίων (ΕλΣυνΟλ. 317/2020). Αν θεσπιστεί με νόμο δικαιολογημένη ειδική ρύθμιση για ορισμένη κατηγορία προσώπων και αποκλειστεί από τη ρύθμιση αυτή, κατ' αδικαιολόγητη δυσμενή διάκριση, άλλη κατηγορία προσώπων, ως προς την οποία συντρέχει ο ίδιος λόγος που δικαιολογεί την ειδική αυτή μεταχείριση ή αν δεν υφίστανται ουσιαδεις μεταξύ των δύο κατηγοριών διαφορές, που δικαιολογούν την ευμενή υπέρ της μίας εξ αυτών μεταχείριση, η διάταξη αυτή είναι, κατά το μέρος που εισάγει τη δυσμενή

αυτή διάκριση, ανίσχυρη ως αντισυνταγματική. Προς αποκατάσταση δε της συνταγματικής αρχής της ισότητας, πρέπει να εφαρμοστεί και για εκείνους, σε βάρος των οποίων έγινε η δυσμενής διάκριση, η διάταξη που ισχύει για την κατηγορία υπέρ της οποίας θεσπίστηκε η ευνοϊκή ρύθμιση (βλ. ΕλΣυνΟλ. 743/2018, 1268/2018, 1807/2014, 3439, 3128, 44/2009 κ.ά.). Και τούτο διότι, εάν τα δικαστήρια περιορίζονταν να κηρύζουν μόνο την αντισυνταγματικότητα της διάταξης που εισάγει τη δυσμενή διάκριση χωρίς να μπορούν να επεκτείνουν τη ρύθμιση και υπέρ εκείνων που υπέστησαν τη διάκριση αυτή, θα παρέμενε η αντισυνταγματική ανισότητα και θα καθίστατο άνευ ουσιαστικού περιεχομένου η αιτούμενη δικαστική προστασία (ΕλΣυνΟλ. 317/2020).

11. Το Δικαστήριο κρίνει ότι ούτε από τη γραμματική ούτε από την τεολογική ερμηνεία των διατάξεων που παρατέθηκαν προκύπτει αποχρών λόγος για την διακριτική και δυσμενή συνταξιοδοτική μεταχείριση των εξ ανασυστάσεως γάμων που δεν έχουν συμπληρώσει διάρκεια έξι μηνών σε σχέση με εκείνους που έχουν διαρκέσει τουλάχιστον έξι μήνες, ικανός να δικαιολογήσει την ουσιαστική διαφοροποίηση των κατηγοριών αυτών γάμων. Άλλωστε, στην αιτιολογική έκθεση του νόμου δεν παρατίθενται στοιχεία που θα μπορούσαν να καταστήσουν εύλογο το κριτήριο της διαφοροποίησης που επέλεξε ο νομοθέτης, το οποίο μη σχετιζόμενο με οποιαδήποτε ουσιαστική διαφοροποίηση των δύο κατηγοριών εξ ανασυστάσεως γάμων δεν συνιστά πρόσφορο κριτήριο για την πλήρη αποστέρηση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του επιζώντος συζύγου.

12. Με την αναιρεσιβαλλομένη, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί των πραγμάτων κρίση του, το δικάσαν Τμήμα δέχθηκε ότι η ήδη αναιρεσείουσα γεννηθείσα το έτος 1957, είχε στις ...1984 συνάψει γάμο με τον ..., πρώην τακτικό υπάλληλο και από 6.12.2007 συνταξιούχο του «Ταμείου Ασφαλίσεως Συμβολαιογράφων», από τον οποίο απέκτησαν τρία τέκνα. Ο γάμος τους λύθηκε με την .../...2002 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και εν συνεχεία ανασυστάθηκε στις 2.5.2017, την επομένη δε ημέρα από την ανασύστασή του, στις 3.5.2017, ο συνταξιούχος σύζυγός της απεβίωσε. Αίτηση της αναιρεσείουσας να της κανονιστεί σύνταξη κατά μεταβίβαση ως επιζώσα σύζυγος του αποβιώσαντος συνταξιούχου απορρίφθηκε με την .../...2017 πράξη της Διευθύντριας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Συντάξεων Ν.Π.Δ.Δ. του Ε.Φ.Κ.Α., με την αιτιολογία ότι σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 4387/2016, δεν δικαιούται σύνταξη καθόσον ο θάνατος του συζύγου της επήλθε πριν τη συμπλήρωση έξι μηνών από την ανασύσταση του προϋπάρχοντος γάμου τους. Με τις παραδοχές αυτές, το δικάσαν Τμήμα, δέχτηκε ότι, δοθέντος ότι δεν είχε παρέλθει χρονικό διάστημα έξι μηνών από την ανασύσταση του γάμου της ήδη αναιρεσείουσας έως τον χρόνο θανάτου του συζύγου της, ορθώς απορρίφθηκε η αίτησή της για τον κανονισμό σ' αυτήν σύνταξης κατά μεταβίβαση, ως επιζώσα σύζυγος θανόντος συνταξιούχου.

13. Το δικάσαν Τμήμα απέρριψε ως αβάσιμο τον ισχυρισμό της ήδη αναιρεσείουσας ότι η διάταξη της περίπτωσης δ της παραγράφου 2 του άρθρου 12

του ν. 4387/2016 αντίκειται στα άρθρα 21 παρ. 1 και 2 παρ. 1 του Συντάγματος, δεχόμενο ότι σκοπός των διατάξεων αυτών είναι η αποτροπή γέννησης συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από την τέλεση εικονικών γάμων και, ωσαύτως, η διασφάλιση των συμφερόντων και της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών και η προστασία του συνόλου των ασφαλισμένων και συνταξιούχων, και ότι καθιερούμενη από τη διάταξη αυτή ελάχιστη απαιτούμενη διάρκεια του εξ ανασυστάσεως γάμου δεν ισοδυναμεί με τη θέσπιση αμάχητου τεκμηρίου εικονικότητας των γάμων που υπολείπονται της χρονικής αυτής διάρκειας, καθώς ο απαιτούμενος χρόνος μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να συμπληρωθεί με την απόδειξη προηγούμενης [αντίστοιχης διάρκειας] ελεύθερης συμβίωσης, στο πλαίσιο της οποίας δεν ήταν δυνατή η ανασύσταση του γάμου εξαιτίας νομικού κωλύματος και η ανασύσταση έλαβε χώρα ευθύς μόλις εξέλιπε το κώλυμα αυτό.

14. Με τις παραδοχές όμως αυτές το δικάσαν Τμήμα, σύμφωνα και με όσα έγιναν ανωτέρω δεκτά, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή των εφαρμοστέων εν προκειμένω διατάξεων μη διαγνώσαν την αντίθεση αυτών στο Σύνταγμα. Επομένως η αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του πρέπει, κατά παραδοχή των σχετικώς προβαλλομένων λόγων αναίρεσης, κατά τούτο να αναιρεθεί.

15. Μετά την παραδοχή της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να επιστραφεί στην αναιρεσείουσα το παράβολο που κατέθεσε για την άσκησή της (άρθρο 310 του ν. 4700/2020).

16. Το Δικαστήριο εκτιμώντας τις περιστάσεις, κρίνει ότι πρέπει να απαλλαγεί ο ε- Ε.Φ.Κ.Α. από τα δικαστικά έξοδα της αναιρεσείουσας (άρθρο 314 παρ. 3 του ν. 4700/2020).

17. Μετά την αναίρεση της πληττόμενης απόφασης για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 12 παρ. 2 περ. δ του ν. 4387/2016 και των αρχών της ίσης μεταχείρισης (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος) και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 περ. δ του Συντάγματος), πρέπει να κρατηθεί η υπόθεση από την Ολομέλεια, καθόσον το πραγματικό της μέρος δεν χρήζει διευκρίνισης και να δικαστεί στην ουσία (άρθρο 176 παρ. 2 του ν. 4700/2020).

18. Η ένδικη έφεση, σύμφωνα έγιναν δεκτά στη σκέψη 11 της παρούσας, πρέπει να γίνει δεκτή και να ακυρωθεί η .../...2017 πράξη της Διευθύντριας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Συντάξεων Ν.Π.Δ.Δ. του Ε.Φ.Κ.Α., με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση της εκκαλούσας για τον κανονισμό σ' αυτήν σύνταξης κατά μεταβίβαση, ως χήρας συνταξιούχου του Ε.Φ.Κ.Α. και να παραπεμφθεί η υπόθεση στην αρμόδια Διεύθυνση του ε- Ε.Φ.Κ.Α., προκειμένου να κανονισθεί η μηνιαία σύνταξή της, μετά από προσμέτρηση στη διάρκεια του εξ ανασυστάσεως γάμου της με τον αποβιώσαντα σύζυγό της και της διάρκειας του αρχικού μεταξύ τους γάμου, με βάση την πλέον των 17 ετών συνολική έγγαμη συμβίωσή της με τον αποβιώσαντα σύζυγό της. Η μηνιαία σύνταξή της πρέπει να ορισθεί πληρωτέα αναδρομικώς από τριετίας από την πρώτη του μήνα έκδοσης της ακυρούμενης με

την παρούσα απόφαση πράξης με όριο το χρόνο θεμελιώσεως του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος, ήτοι την επομένη του θανάτου του συζύγου της στις 3.5.2017.

19. Μετά την παραδοχή της έφεσης πρέπει να αποδοθεί στην εκκαλούσα το κατατεθέν για την άσκησή της παράβολο (άρθρο 310 του ν. 4700/2020).

20. Κατά τη γνώμη όμως του Συμβούλου Γεωργίου Βοΐλη δεν υφίσταται με τις προπαρατιθέμενες διατάξεις που καθιερώνουν ελάχιστη εξάμηνη χρονική διάρκεια του εξ ανασυστάσεως γάμου μεταξύ των ίδιων προσώπων ώστε σε περίπτωση θανάτου του ενός να θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα εκ μεταβιβάσεως ο επιζών σύζυγος παραβίαση των συνταγματικών αρχών της ισότητας και της αναλογικότητας. Τούτο δε διότι με αυτές τίθεται μια εύλογη και σχετικά μικρή χρονική διάρκεια του δεύτερου γάμου και επιδιώκεται η αποτροπή τέλεσης εικονικών γάμων μεταξύ των ίδιων προσώπων για δεύτερη φορά με μοναδικό σκοπό τη συνταξιοδότησή τους μετά τον θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου συζύγου τους κατά καταστρατήγηση του θεσμού της σύνταξης επιζώντος συζύγου σε βλάβη του ασφαλιστικού κεφαλαίου των ασφαλιστικών φορέων και κατ' επέκταση του συνόλου των ασφαλισμένων και συνταξιούχων. Κατά συνέπεια δεν συντρέχει λόγος αναπομπής της υπό κρίση αίτησης αναίρεσης δικαστήριου της ουσίας, η οποία πρέπει να δικαστεί από την παρούσα Ολομέλεια του Δικαστηρίου και να απορριφθεί. Η γνώμη όμως αυτή δεν κράτησε.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την από ....2021 αίτηση (Α.Β.Δ. .../...2021) της ...

Αναιρεί την .../2021 απόφαση του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Διατάσσει την απόδοση στην αναιρεσείουσα του κατατεθέντος για την άσκηση της αίτησης αναιρέσεως παραβόλου.

Διακρατεί και δικάζει την υπόθεση.

Δέχεται την από ...2018 (Α.Β.Δ. .../....2018) έφεση.

Ακυρώνει την .../....2017 πράξη της Διευθύντριας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Συντάξεων Ν.Π.Δ.Δ. του Ε.Φ.Κ.Α..

Παραπέμπει την υπόθεση στην αρμόδια Διεύθυνση του e-ΕΦΚΑ για τον κανονισμό συντάξεως στην ..., κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση στην εκκαλούσα του κατατεθέντος για την άσκηση της έφεσης παραβόλου. Και

Απαλλάσσει το αναιρεσίβλητο από την εν γένει δικαστική της δαπάνη.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη στις 20 Ιουνίου 2022, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΝΕΚΤΑΡΙΑ ΔΟΥΛΙΑΝΑΚΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 19 Σεπτεμβρίου 2022
(βλ. πρακτικό δημοσίευσης με όμοια ημερομηνία).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ